

Egy zsák és benne a világ Tolvaj Zoltán:
Törésteszt
Parnasszus, Bp., 2007.

Tolvaj Zoltán első kötetének fülszövegében Orbán Ottó a hagyományok fontosságának szerepét hangsúlyozza: „... Tolvaj Zoltán házából sokfelé nyílik ablak. Jó a kilátás innen a homéroszi hexaméterre, a sapphói és a Balassistrófára, azonfelül, az ifjú költő, *nomen est omen*, Rákos Sándor és Füst Milán háztartásából is elemel egy-egy ezüst kanalat. Egy szóval minden rendben, a fiatal költő zsákot visz a vállán, benne a világ...” A biztató szavak magukban foglalják azt a megállapítást, hogy Tolvajnak valóban, kezdetektől fogva kisujjában van a megszólalásnak az a képessége, amelynek révén igen könnyedén a saját arculatára tudja formálni az apák örökségeiből számára érvényesnek tartott költészeti mintákat. A *Törésteszt* mintha az első kötet, a *Medve Lépéseinek* egyenes folytatása lenne, a zsákban ugyanúgy benne a mindenség, és nemcsak a magyar elődök – köztük persze Orbán is, kiemelt helyen –, hanem Tolvaj izgalmas mikrokozmoszainak szereplőivel, ahol az idő és a műveltséganyag megjelenítése játékos, mégis sokszor pesszimista hangsúlyokkal telítődik. Kérdés, hogy maga a költő mennyire tartja érvényesnek önnön sziporkázásait, ezeket az olvasmányélményekből, hermészi bolyongásokból mesteri módon összeszótta nyelvi alakzatokat? Ahol a valóságkeresés személyességet eltávolító mintái helyett a mindent-kimondás alanyi fókuszaltsága, naplószerűen őszinte leírásai dominálnak. A *Törésteszt* mindjárt egy curriculummal indul, (illetve Curriculum helyett – a pontos cím, mintha T. Z. érezné, hogy egy következő ezer oldal sem lenne elegendő saját valódi életrajza mélytudatból feltörő élményeinek megjelenítéséhez), amelyben a tolvaji univerzum kellék-tárai között ott vannak az elsüllyedt gyermekkori trópus egzotikus emlékei, a „gyermekági máz, a bambusz rostja”, amikor „nyakambafért a glória, enyves cápaállkapocs”... És ott van Bach és Händel, és mellettük, Conan és az Iron Maiden, valamint a csúzlit „elkobzó kötényes Artemisz” és a paplanszájú Kiskaresz, aztán „Niobé, Indra, Marduk, és a játszi Pán”, a Lyuk, a Wigwam és a Ráday, a „dohányos sárgaláz a tárgyakon” a „templomgető széansz pár pislá őselemmel”,... – egy szóval, a még mindig ifjú költő batyujában a legfontosabb alapanyagok ahhoz, hogy történeteket kerekítsen belőlük. Ezek a lírai

lunáris zuhatagok, átvilágítva egy csak Tolvajra jellemző kifejezésmóddal, egy mai értelemben is elfogadható fentebb stíl és helyenként az argó üdítő elegyeivel, remek olvasmányok, még amellet is, hogy szövegei, látszólagos zsúfoltságuk és a már említett műveltséganyag viszonylagos ismerete ellenére sem tennék könnyűvé sokszor a befogadást. A *Homéroszi hosszú szeszkoktélban* először nem is tűnik fel, hogy mire utal a cím – „Hasraesés, motyogás, kódolva a vérvonalamban./ Egy-két vászon-szoknya a fej magasán tovalobban...” – a párrímek sodrása, a kiváló képi megoldások és a frivol témakezelés miatt alig jut eszünkbe, hogy itt antik verslábakon szöke a képzelet: „Csipkebokor nem volt, égő széklábbal a himnuszt / *Herbert von Karajánkodtam*, poharakban a híg must / szénsavas oldatait kavarintották vehemensen, / kézzel fedve a kürtöt, légy nehogy így beleessen...” Tolvaj Zoltán a formák mellett asszociációival is erőltetés nélkül bánik, és mint a legnagyobbak, egy-két sorban is mesteri sűrítvényekre képes. Metafora-technikái mikroszkopikus felderítések, a látószög irányulásainak helyenként elképesztő rajzolataival. Bárhol nyitjuk ki a *Töréstesztet*, a született nyelvi adottság és a gondos, tudatos líraszerkesztési módszerek ötvözetével találkozhatunk, amelyek kellemes mederben tartják az ömlő fantáziavilágot. Talán a prózaversek néhány helyén érzékelhetünk bizonyos üresjáratokat, amelyek nem gyengeségnek, inkább enyhe aránytévesztéseknek tűnnek – hiszen Tolvajban a költő mellett a prózáíró is ott feszül, néha egyszerűen nincs elég tere egy szűkreszabott szöveg keretein belül a mindent-elmondásra. Olykor manírba hajló pesszimizmusai, legyintései, az aranykorszakokat idéző játékos tobzódások mellett pedig főként Orbán Ottó és századunk általános közérzetének lenyomatai, végül is megbocsájtható vétkek. Egy kötet, ahol tehát a könnyedség, a mesterségbeli tudás – ki merjük jelenteni – az elmúlt évtizedek magyar lírájában is csak kevesekhez hasonlítható, meglevő képességei mellett, egy nem mindennapi tudatosságban élő lény pásztazza saját korát, emlékeit és minket, néha az angyalok tekintetével, néha megejtően emberi módon: „...Széltoló galopp. Egyre átkozottabb / ez a mondvacsinált akadályfutás. / Öröm? Szabadság. Néha. Elnyomott rab-/ ként belém kódolt a kényszerbókolás. / Rákcsillagzatom salakváza rogyhat. / Pusztuljon minden, mit nem ölelhet át.”

Boldogh Dezső

A Magyar Napló Kiadó könyveit megvásárolhatja internetes könyvruházunkban is, a világhálón! Internetes rendelés esetén a postaköltséget kiadónk állja. www.magyarnaplo.hu